

OD STIEN PO HMOTY

Mesto

Debrecín („civis“) – mesto s tisícročnou tradíciou – sa nachádza na východnom konci Maďarska. Je regionálnym centrom, kultúrne a historické tradície ho vyzdvihli na symbolický piedestál ako slobodný priestor maďarského politického a podnikateľského života. V obraze mesta dodnes dominujú dve veže reformovaného kostola; pečať jeho kultúrnej váhy ilustruje celý rad básnikov a spisovateľov pochádzajúcich z mesta. Debrecín v minulých desaťročiach reagoval zvlášť ambicióznymi investíciami na nové milénium, resp. na politické zmeny. Najvýznamnejšie miesta nového urbanistického boomu, ktorým sa mesto stalo známym v celej krajine, sú okolo nového mestského okruhu a na území univerzitných kampusov. Dalo by sa povedať, že súčasná architektúra Debrecína je, pri miernom nadsadení, architektúrou univerzity. Jej rozvoj sa realizoval v troch fázach. Prvá fáza začala v období medzi dvoma svetovými vojnami: vtedy vznikol urbanistický rámec, ktorý podmienil aj neskoršie umiestnenia objektov, a vtedy postavili aj neobarokové stavby Flórisa Kolba, ktoré už aj v čase svojho vzniku boli anachronizmom, ale reprezentovali vtedajší oficiálny maďarský štýl architektúry.

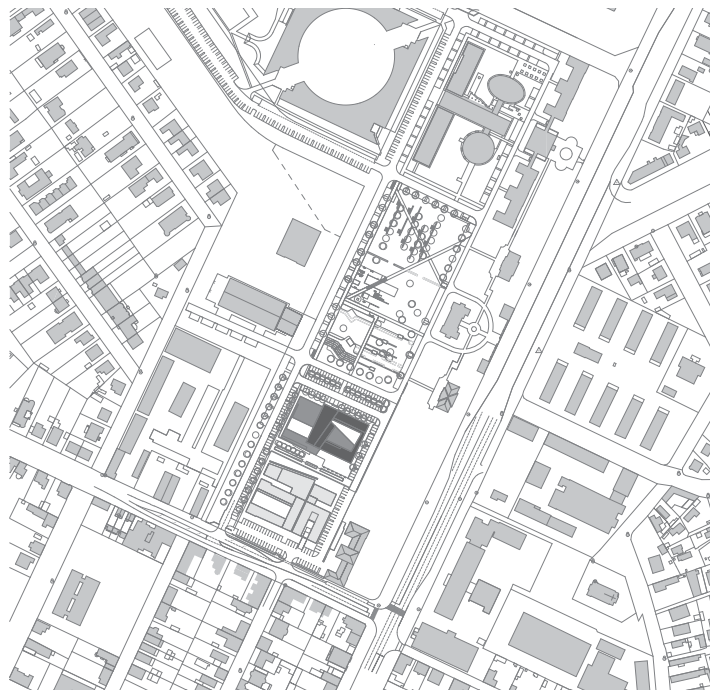

Ďalšou fázou rozvoja bolo desaťročie začínajúce rokom 1963. Všetky v tom čase postavené domy sa z dnešného pohľadu stali slepou škvrnou pamäte, ale ich predpokladané skoré znovuobjavenie sa bude viazať k menu modernistického majstra Tibora Mikolása. A napokon, do dnešného dňa trvajúca tretia fáza sa začala v roku 1993 a napriek stopovým prvkom postmodernity, charakteristickej pre architektúru strednej Európy, sa organicky hlásila k modernite Alvara Aalta šesťdesiatych rokov. K tejto tradícii, k tomuto historickému a štylistickému kontextu, sa pripojili aj Péter Kovács a István Lengyel, ktorí od roku 2000 nepretržite projektujú a budujú na území univerzity. Všetky zákazky bez výnimky získali v súťažiach, v ostatných rokoch dokončili tri budovy kampusu, medzi nimi aj budovu Fakulty informatiky na ceste Kassai.

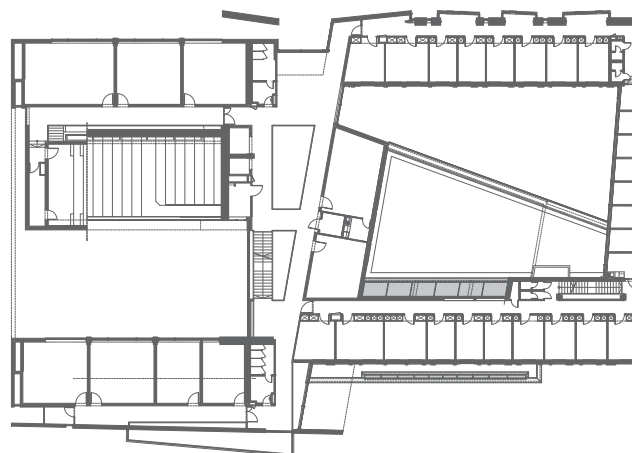
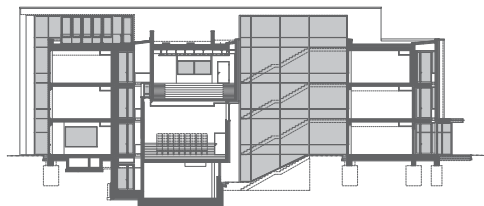
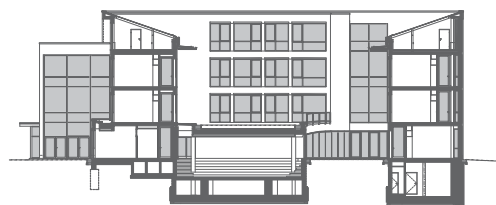
Miesto

„Územie pri ceste Kassai bolo pôvodne miesto husárskych kráľovských a cisárskych kasární s maštalami a budovami pre posádku. Od roku 1945 ich používala sovietska armáda, po zmene režimu sa dostali opäť do správy štátu.“ /1/ Uvoľnené nové územie sa zaplňalo budovami rozrastajúceho sa kampusu. Od druhej polovice deväťdesiatych rokov tu realizovali svoje projekty také významné postavy maďarskej architektúry ako Ferenc Bán, ktorého diela kvôli ich metabolickým väzbám publikovali v medzinárodných médiách už v sedemdesiatych rokoch. István Lengyel a Péter Kovács, keď získali zákazku na projektovanie Fakulty informatiky, sa tak pripojili k radu významných architektov. V zelenom mori zakotvená snehobiela plastická hmota, podobná corbusierovskej lodi, pôsobí elementárnou silou a je svojším tónom na paletu súčasnej maďarskej architektúry. K tomuto prehláseniu nás oprávňuje pohľad na odlišnosti a podobnosti, ktoré charakterizovali stredoeurópsku architektúru po páde socializmu. Kým Česko, Slovensko, ale snáď najviac Slovinsko sa takmer okamžite pripojili k tradíciám európskeho modernizmu, v Maďarsku sa udomácnila z postmodernity vyrastajúca regionalistická prax, ktorá vzťah budovy k miestu nachádzala v použitých materiáloch a v obkladoch. Z tohto obdobia pochádza postoj, pretrvávajúci do polovice prvého desaťročia po roku 2000, ktorý takmer bez výnimiek charakterizovalo využívanie estetiky tehál, v menej významnom množstve kameňa a dreva ako hlavného princípu architektúry budovy. Kým v susedných

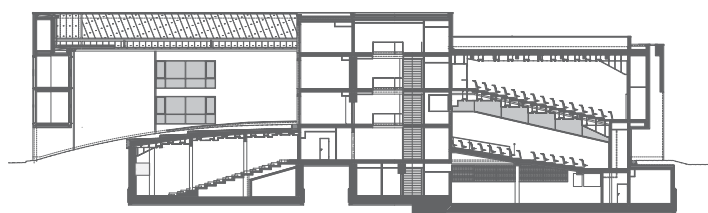

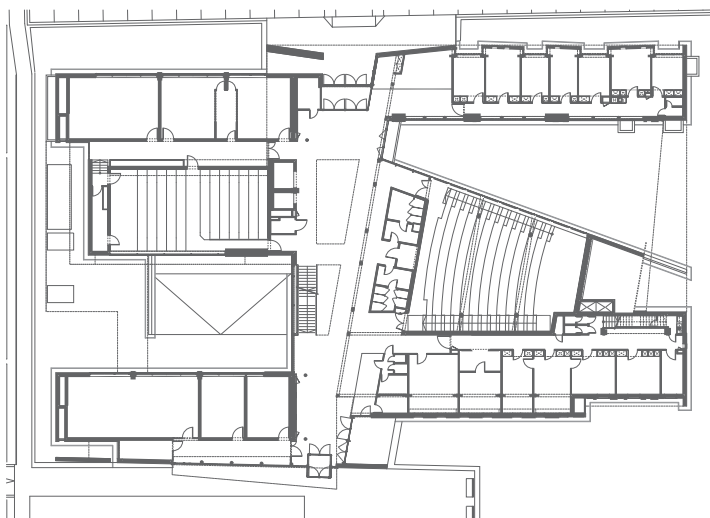
SITUÁCIA

2. NP

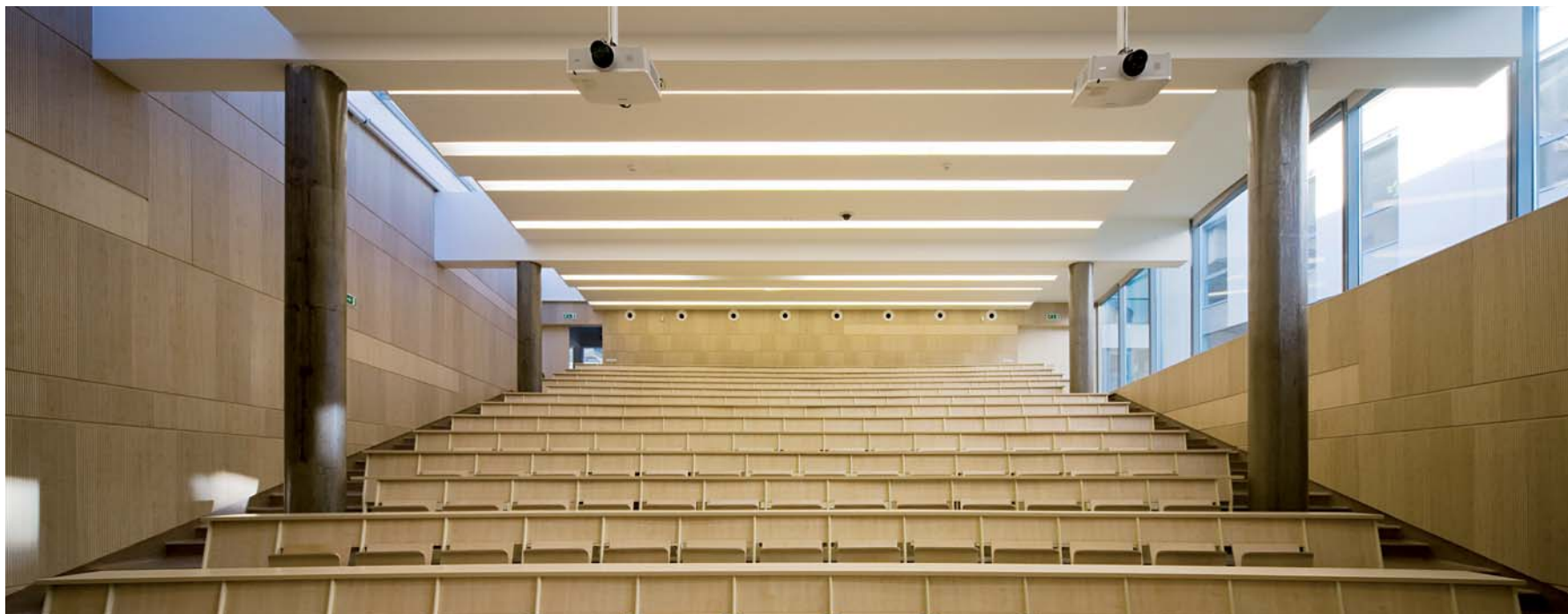

REZY

1. NP

krajinách skúmali možnosti architektúry bielych stien, v Maďarsku sa stala rozhodujúcou remeselná tradícia topiaca sa v detailoch. Samozrejme, tam, kde na to boli peniaze a možnosti na pohrávanie sa s materiálmi. Debrecín je tradične miesto s nedostatkom stavebných materiálov v strede Dolnej zeme a tak sa aj v topografickom zmysle dostal mimo územia charakteristického rozvoja. Kvôli skromnejším možnostiam architekti vždy najprv obetovali využívanie náročnejších, nákladnejších materiálov. Popri rozhodujúcej dominancii tehlových povrchov sa tu z núdze vyvinula forma regionalizmu bielych stien, ktorý bol najprv dôsledkom odriekania a nedostatku materiálov, neskôr vedome akceptovaným postojom, postupom adaptácie poznatkov fínskej a portugalskej architektúry.

Dom

„Fakulta informatiky ... jej hmota vyrastá z prieniku funkčných pásov a medzilahlých priestorov ... Jadro štruktúry jej priestorov tvorí aula umiestnená na vnútornú pešiu komunikáciu. Z východnej strany sú krídla katediér, zo západnej strany sa na priestor auly napájajú priestory učební, ktoré sa na koncoch spájajú vo virtuálnych alebo v skutočných funkčných trámoch alebo premosteniach. Pri konštruovaní pomocou logiky vykrojení sa prednáškové priestory dostali do medzilahlých priestorov. Veľká prednášková sála ... sa dostane pod zem, tým je východný vnútorný dvor vzdušnejší, ... na západnej strane sa nad sebou umiestnené prednáškové priestory schválne vypínajú v priestore.“ /2/

Budova je charakteristická snahou o dosiahnutie ideálu otvorenej budovy, ktorú sa potom usiluje harmonizovať do blokovej formy tak, že otvorené časti krídel spája trámami a premosteniami. Je tak výsledkom citlivej rovnováhy medzi uzavretou a otvorenou formou, medzi kompaktnými a členenými hmotami. Architekti akoby balansovali na tenučkóm lane, keď na jednej strane otvoria dom, pričom vzniknutým priestorom nedovolia, aby z nich vznikli miesta. Ich cieľom nie je to, aby priestor domu prúdil smerom von, ale presne naopak, aby vonkajší priestor a svetlo prúdili čo najzložitejším spôsobom do priestorov. Ako výuková budova má byť tento dom len zastávkou pre poslucháčov, putujúcich podľa rozvrhu hodín campusom. Využitie takéhoto domu je vždy sezónne: v časových úsekoch je naraz introvertné a intenzívne. Príležitostné väzby, nezriedka ustarostené tváre

ponorené do kníh, naplňajú priestor domu, ktorý nie je o tradičnej socializácii, ale skôr o zážitku a často o spomienkach. Najvýznamnejšou spomienkou na budovu Istvána Lengyela a Pétera Kovácsa je svetlo, svetlo sa stáva tvorcom priestoru a formuje povrchy. Podľa ich slov: „biele alebo svetlé plochy sú súčasťou reflexného svetelného pôsobenia. Tento zámer sa uplatňuje v prednáškovvej sále rovnako ako vo vnútorných medzilahlých alebo komunikačných priestoroch. Priestorový posun malých posluchární nie je len formálnou hrou s priestorom – predovšetkým spôsobuje, že zhora prenikajúce svetlo presvetľuje miestnosti pod nimi. Analýza orientácie, tienenia a osvetlenia umožnili, že funkcie vyžadujúce tmavšie priestory a otvorenosť daná prítomnosťou svetla sa tu navzájom nevyklúčujú.“ /3/ Hmota bloku informatiky nie je nevyzývavá, a predsa pôsobí výnimočne oduševnene: masívne nalomené gesto tvaru hovorí viac o nakladaní ako o tvarovaní. Dielo Pétera Kovácsa a Istvána Lengyela vytvára názorný oblúk od formovania stien po kompozíciu utkanú z hmôt. Je to abstrahujúci ústup od predmetného, ktorý je postupne otvorenejší sublimácii metafyzických obsahov. Je zbavený zbytočných motívov, odkázaný sám na seba. Blok informatiky skúma architektúru architektonickými metódami – koniec-koncov nechce vlastne o nej zistiť nič. Okrem faktu, že je. Slovom Heinza Tesara: „Architektúra hovorí pomalým pokojným jazykom.“

Andor Wesselényi-Garay
Preklad: Ján Krcho

Poznámky:

1 Kovács, Péter: *A kimetszések logikája (Logika vyrezani) – Debreceni Egyetem, Informatikai Kar. In Építészforum, <http://epiteszforum.hu/node/20994>. 13. mája 2012*

2 Tamtiež.

3 Tamtiež.

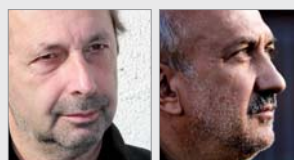

FAKULTA INFOTMATIKY, UNIVERZITA DEBRECÍN

KASSAI 26, DEBRECÍN, MAĎARSKO

Autori: Péter Kovács, István Lengyel
 Spolupráca: Lajos Barabás, Tibor Bartha, Ottó Ferenczi, György Kazamér, István Kecskés, Éva Molnár, Attila Tóth; statik: Ottó Janik
 Projekt: 2006 (súťaž), 2007 – 2010, realizácia: 2010 – 2011
 Plocha pozemku: 8 572 m², zastavaná plocha: 1 592 m²
 Úžitková plocha: 4 448 m², obštaný priestor: 21 580 m³
 Stavebné náklady: 6 137 292 Eur
 Foto: Tamás Bujnovszky

KOVÁCS – LENGYEL

Péter Kovács *1957 Debrecín _1982 TU Budapešť
 István Lengyel *1955 Mátészalka _1981 TU Budapešť